

Η απόγνωση είναι
φυσιολογική γι' αυτούς
που δεν καταλαβαίνουν
την αιτία του κακού, δεν
βλέπουν καμία διέξοδο
και δεν έχουν τη
δύναμη να αγωνιστούν.

ΒΛΑΝΤΙΜΙΡ ΛΕΝΙΝ

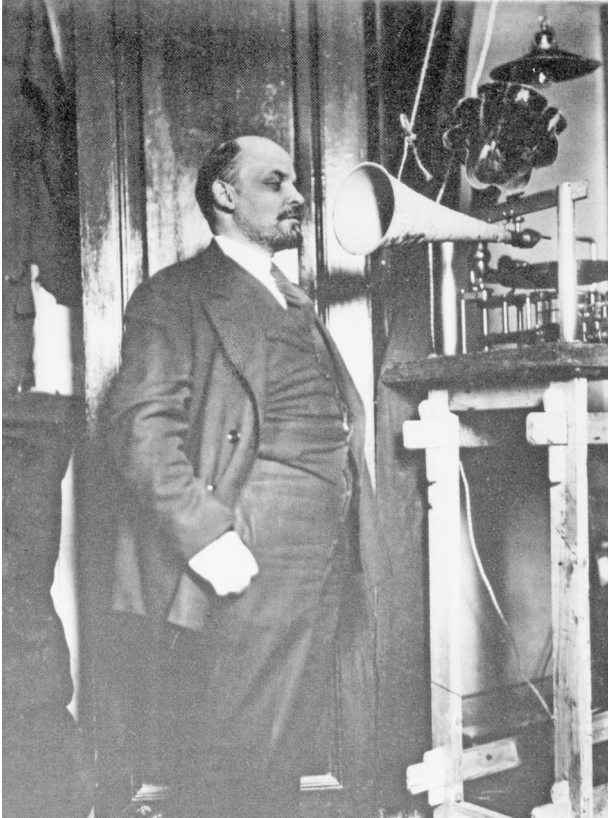
Μεταίχμιο

Lars T. Lih

Βιογραφία

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	9
1 Ένας άλλος δρόμος	25
2 Η συγχώνευση του σοσιαλισμού με το εργατικό κίνημα	67
3 Η επανάσταση του λαού	107
4 Τρία ταξίδια με τρένο	153
5 Πέρα από το «εγχειρίδιο αλά Κάουτσκι»	193
Επίλογος	239
Βιβλιογραφικές παραπομπές	265
Επιλεγμένη βιβλιογραφία	283
Ευχαριστίες	287
Βασική εργογραφία Β.Ι. Λένιν	289

Ο Λένιν, αντιμέτωπος με μια νέα τεχνολογία για τη διάδοση των ιδεών του, φαίνεται κάπως αμήχανος (Μάρτιος 1919).

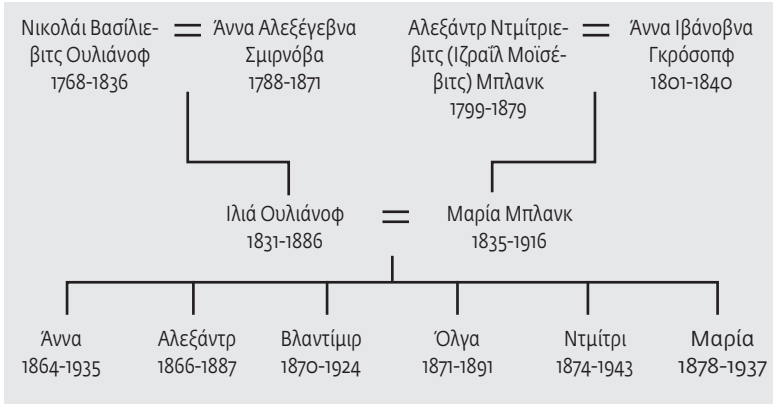
Ένας άλλος δρόμος

Αν κάποιος συγγραφέας ιστορικών μυθιστορημάτων επινοούσε τη γενεαλογία του Λένιν, αυτή θα φαινόταν σαν καθαρό αποκύημα της φαντασίας. Η πρόθεση του συγγραφέα θα ήταν προφανής: να δώσει στον Βλαντίμιρ Ουλιάνοφ προγόνους από όλη τη Ρωσική Αυτοκρατορία και από όσο το δυνατό περισσότερες διαφορετικές εθνοτικές ομάδες. Ανάμεσα στους παππούδες και στους προπαππούδες του υπάρχουν ρώσοι δουλοπάροικοι από το Νίζνι Νόβγκοροντ, Εβραίοι από την Ουκρανία, λουθηρανοί Γερμανοί από τη Βαλτική, και πιθανόν Καλμούκοι (λαός μογγολικής καταγωγής) από τον κάτω ρου του Βόλγα.

Εξετάζοντας τις ζωές αυτών των αξιόλογων ανθρώπων, παρατηρούμε ένα άλλο μοτίβο: σταδιοδρομίες χτισμένες στο ταλέντο, ατομική κοινωνική κινητικότητα, πρόοδο μέσα από την εκπαίδευση και τον επαγγελματισμό. Αυτή η πτυχή αναδεικνύεται πολύ καλά από τον Άλμπερτ Ρις Γουίλιαμς το 1919 στο πρώτο τεκμηριωμένο βιογραφικό σημείωμα που γράφτηκε για τον Λένιν στην αγγλική γλώσσα:

Μερικοί τον περιγράφουν ως «γιο χωρικού», άλλοι ως «γιο αριστοκράτη». Και τα δύο είναι σωστά.

Στην παλιά Ρωσία, αν κάποιος γινόταν αρχιπλοίαρχος στο ναυτικό ή συνταγματάρχης στον στρατό ή σύμβουλος του κράτους στη δημόσια διοίκηση, αυτόματα αποκτούσε τίτλο ευγενείας. Ο πατέρας του Λένιν

Η οικογένεια του Βλαντίμιρ Ουλιάνοφ

καταγόταν από χωρικούς και ανήλθε στη θέση του συμβούλου του κράτους. Έτσι ο Λένιν χαρακτηρίζεται είτε ως «γιος χωρικού» είτε ως «γιος αριστοκράτη» ανάλογα με τη διάθεση του συγγραφέα.¹

Ο παππούς του Λένιν από την πλευρά της μητέρας του, ο Αλεξάντρ Μπλανκ, είχε ήδη αποκτήσει ως γιατρός τίτλο ευγενείας λόγω της εντυπωσιακής δράσης του. Ο πατέρας του Αλεξάντρ, ο Μόισε, προπάππος του Λένιν, είχε μεγαλώσει σε μια εβραϊκή κωμόπολη της Ουκρανίας, από την οποία κατάφερε να ξεφύγει μετά από παρατεταμένες και σκληρές διαμάχες με τους ομόθρησκούς του. Έστειλε τους γιους του σε χριστιανικά σχολεία, και τελικά, μετά τον θάνατο της θρησκευόμενης γυναίκας του, βαφτίστηκε το 1835, παίρνοντας το όνομα Ντιμίτρι. Οι προσπάθειές του για κοινωνική άνοδο δεν πέρασαν απαρατήρητες από μερικούς υψηλόβαθμους γραφειοκράτες που ήταν νονοί των δύο γιων του. Και έτσι ο Αλεξάντρ Ντιμίτριεβιτς, γιος του Εβραίου Μόισε-Ντιμίτρι,

μπόρεσε να ακούσει την Άννα Γκρόσοφ να παίζει τη Σονάτα του σεληνό-φωτος και να της κάνει πρόταση γάμου λίγο αργότερα. Η οικογένεια της Άννας ήταν αντιπροσωπευτική των Γερμανών της Βαλτικής, που από μακρού είχαν θέσει στη διάθεση του τσάρου τον δυτικό επαγγελματισμό τους.

Κατά τη σοβιετική εποχή, η εβραϊκή καταγωγή του Λένιν ήταν κρατικό μυστικό. Η αδελφή του Λένιν Άννα ανακάλυψε αυτά τα γεγονότα ύστερα από αρχειακή έρευνα σχετικά με την οικογένειά της στη δεκαετία του 1920 (και όχι μέσω της οικογενειακής παράδοσης). Στις αρχές της δεκαετίας του 1930 ζήτησε προσωπικά από τον Στάλιν να δημοσιοποιήσει το γεγονός ως ένα μέσο καταπολέμησης του ευρέως διαδεδομένου αντισημιτισμού στη Σοβιετική Ένωση. Ο Στάλιν αρνήθηκε κατηγορηματικά, και τα γεγονότα έγιναν γνωστά μόνο από την περίοδο της γκλάσνοστ και μετά.

Σήμερα τα εβραϊκά γονίδια του Λένιν δεν αποτελούν πια αίτιο σκανδάλου όπως στη σοβιετική εποχή. Πιο επιζήμια για την υπόληψη της οικογένειας ήταν ίσως μια αξιοσημείωτη επιστολή που έστειλε ο προπάππος του Λένιν Μόισε-Ντμίτρι στον ίδιο τον τσάρο Νικόλαο Α' το 1846, όταν είχε περάσει ήδη τα ενενήντα. Αυτή η επιστολή δείχνει τη σκοτεινή πλευρά όλης αυτής της προσπάθειας για πρόοδο: αντιπάθεια και περιφρόνηση για εκείνους που άφησε πίσω του. Ο προπάππος του Λένιν αποκήρυσσε τις προκαταλήψεις των Εβραίων και κατηγορούσε τους ραβίνους για την οπισθοδρομικότητα του λαού. Σύστηνε στον τσάρο να απαγορέψει στους Εβραίους να προσλαμβάνουν χριστιανούς για να κάνουν απαραίτητες εργασίες το Σάββατο, θεωρώντας ότι αυτός ήταν ένας ήπιος τρόπος για να τους εξαναγκάσουν να γίνουν χριστιανοί – κάτι σαν τον εξαναγκασμό που χρησιμοποιείται για να πάρει το φάρμακό του ένας άρρωστος. «Τώρα ελπίζω ότι ο Αυτοκράτοράς μας θα ευαρεστηθεί να εγκρίνει την πρότασή μου, ώστε εγώ, ένας γέρος ενε-

νήντα ετών, με τον θάνατο και τον τάφο μπροστά στα μάτια μου, να ζήσω για να δω τους Εβραίους να απελευθερώνονται από τις προκαταλήψεις και τις αυταπάτες τους».²

Η κοινωνική πρόοδος από την πλευρά του πατέρα του Λένιν ήταν εξίσου εντυπωσιακή. Ο παππούς του Λένιν Νικολάι κατόρθωσε να απαλλαγεί από την ιδιότητα του δουλοπάροικου κάπου γύρω στα 1800. Η γυναίκα του, η Άννα Σμιρνόβα, μπορεί να ήταν Καλμούκα που απελευθερώθηκε από δουλοπάροικος και υιοθετήθηκε ως ενήλικη από τους Σμιρνόφ (αν και αυτό το μέρος της ιστορίας δεν είναι επιβεβαιωμένο). Ο γιος τους ο Ιλιά πήρε το πτυχίο του από το Πανεπιστήμιο του Καζάν το 1854, και λέγεται ότι ο μεγάλος μαθηματικός Νικολάι Λομπατσέφσκι τον ενθάρρυνε να ακολουθήσει ακαδημαϊκή καριέρα. Όμως ο Ιλιά Ουλιάνοφ έγινε δάσκαλος και κατόπιν σχολικός επιθεωρητής, επιδεικνύοντας ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ίδρυση στα χωριά σχολείων, τα οποία θα εξάπλωναν τη δυνατότητα προόδου μέσω της εκπαίδευσης. Αν και ασυνήθιστο για την εποχή, αυτός και η γυναίκα του, η Μαρία Αλεξάντροβνα, είχαν δεσμευτεί να υπάρχει πλήρης ισότητα μόρφωσης ανάμεσα στις τρεις κόρες τους (Άννα, Όλγα και Μαρία) και στους τρεις γιους τους (Αλεξάντρ, Βλαντίμιρ και Ντμίτρι).³

Έτσι οι Ουλιάνοφ απέκτησαν τίτλο ευγενείας, αλλά το κατόρθωσαν αυτό μέσα από τις αστικές αρετές: την επιμελή μόρφωση, τη σκληρή δουλειά, την εστιασμένη σταδιοδρομία και την πίστη στη χρησιμότητα. Θα μπορούσε κάλλιστα κάποιος να θεωρήσει τους Ουλιάνοφ ως μια ιστορία επιτυχίας, μια ρωσική εκδοχή του παροιμιώδους «Από την καλύβα στο παλάτι». Όμως αυτή ακριβώς η αφοσίωσή τους στη μόρφωση και στην κοινωνική πρόοδο εξέθεσε την οικογένεια σε έναν τυπικό κίνδυνο της τσαρικής κοινωνίας. Το τσαρικό κράτος χρειαζόταν απεγνωσμένα αυτούς τους σοβαρούς, εσωστρεφείς, κοινωνικά ανεπισσόμενους επαγγελματίες, αλλά από την άλλη πλευρά τούς φοβόταν. Διατά-

Οι Ουλιάνοφ που βρίσκονται στη ζωή το 1920. Από αριστερά προς τα δεξιά: Βλαντίμιρ, Μαρία, Ντιμίτρι, Ναντιέζντα Κρούπσκαγια (η σύζυγος του Λένιν), Γκεόργκι Λοζγκάτσεφ (υιοθετημένος γιος της Άννας) και Άννα.

ρασαν την τακτική παραδοσιακή οργάνωση της κοινωνίας κατά αξιώματα και *σοσλόβιε* (νομικώς καθορισμένη κοινωνική θέση για τον αγρότη, τον έμπορο, τον αστό, τον ευγενή). Αυτοί μετέφεραν τον ύπουλο ιό της ενοχλητικής σύγκρισης με τη Δυτική Ευρώπη. Απαιτούσαν μια ελευθερία δράσης που το αυταρχικό σύστημα δεν μπορούσε να τους παραχωρήσει. Δεν ήταν ποτέ ικανοποιημένοι και έμοιαζαν να μπορούν να γίνουν εξτρεμιστές οποιαδήποτε στιγμή. Έτσι η Ρωσία έφτιαχνε σχολεία για αυτούς, ενώ έπειτα τους ταλαιπωρούσε και τους εξόργιζε. Τους καλούσε να υπηρετήσουν την πατρίδα, και μετά τους φερόταν σαν να ήταν παραστρατημένα παιδιά.

Όνομα: Βλαντίμιρ Ιλίτς Λένιν

Γέννηση: 22 Απριλίου 1870, Σιμπίρσκ,
Ρωσική Αυτοκρατορία

Θάνατος: 21 Ιανουαρίου 1924, Γκόρκι, ΕΣΣΔ

Αιτία θανάτου: εγκεφαλικό επεισόδιο

Υπηκοότητα: ρωσική / σοβιετική

Ιδιότητα: δικηγόρος, πολιτικός ηγέτης,
θεωρητικός του μαρξισμού